

Strategier for uddannelse af lærere til at medtage risikoplysning i undervisningen

Dette faktablad er baseret på resultaterne i en rapport om cases, der vedrører efteruddannelse af nuværende og uddannelse af kommende lærere i enten arbejdsmiljø eller indarbejdelse af risikoplysning i undervisningen, også kaldt »risikouddannelse«⁽¹⁾. Ideelt set burde alle lærere modtage undervisning i arbejdsmiljø i relation til deres arbejdsliv og i, hvordan de kan indarbejde risikoplysning i deres daglige arbejde.

Hvis det er vanskeligt at få risikoplysning rigtigt indarbejdet i skolernes undervisningsplaner, så viser disse casestudier, at det er endnu sværere at få risikoplysning integreret i uddannelsesprogrammerne for fremtidige lærere. Casestudierne viser imidlertid eksempler på forskellige indfaldsvinkler og metoder, som kan overvejes nærmere eller videreudvikles. Casestudierne viser, at succesen afhænger af, at man vælger en pragmatisk fremgangsmåde, der tager hensyn til de faktiske behov og omstændigheder på lærerseminarierne og i forbindelse med uddannelsesprogrammerne for fremtidige lærere. De viser også værdien af en undervisning, der støtter en helhedstilgang, som kombinerer levering af risikouddannelse med styring af arbejdsmiljøet, så der opnås et sundt og sikkert arbejds- og læringsmiljø. Det vil være meget vigtigt at få etableret de relevante partnerskaber og at få alle centrale interessenter til at engagere sig, og det vil også være vigtigt, at man fortsat udbreder og deler erfaringer og eksempler på god praksis.

I flere af disse cases fremhæves det problem, at indarbejdelse af risikouddannelse i undervisningen er afhængig af individuelle kontakter. Det er også problematisk, hvis undervisningsforløbene blot er engangsfænomener og ikke indgår som led i en række regelmæssige, organiserede arrangementer. Projekterne skal gøres levedygtige ved at være del af en overordnet, sammenhængende strategi.

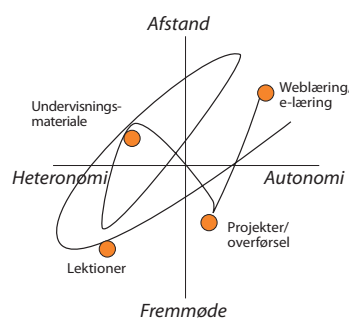
© Susanne Ulk

(1) »Training teachers to deliver risk education — Examples of mainstreaming OSH into teacher training programmes« (Uddannelse af lærere i indarbejdelse af risikoplysning i undervisningen — Eksempler på integrering af arbejdsmiljø i uddannelsesprogrammer for lærere): http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachers-training-risk-education_TE3111358ENN/view

Udvikling af en strategi

Casestudierne lægger op til, at en sådan strategi kunne omfatte følgende elementer:

- Uddannelsen bør være en del af en helhedstilgang, der omfatter hele skolen, og som kombinerer risikouddannelse med styring af skolens arbejdsmiljø, således at dette bliver en del af alle læreres daglige arbejde, inden for rammerne af en sikkerhedskultur, der fremmer lærernes aktive deltagelse og engagement.
- Uddannelsen af alle fremtidige lærere bør omfatte grundlæggende information om arbejdsmiljø på skoler og om, hvordan man indarbejder risikoplysning i den daglige undervisning.
- Alle lærere bør modtage instrukser vedrørende arbejdsmiljøet som del af deres indslusning på en ny skole — indarbejdelse af undervisning i risici for elever.
- Skoleledere skal have supplerende uddannelse, så de opnår særlig viden om styring af arbejdsmiljø og indarbejdelse af risikoplysning i skolens dagligliv.
- Andre lærere skal, afhængigt af deres linjefag, have supplerende uddannelse, så de opnår særlig viden om arbejdsmiljø og risikouddannelse, og det bør overvejes at udpege visse medarbejdere til »arbejdsmiljøambassadører«, hvis rolle det skal være at informere og motivere andre.
- Der skal fastsættes mindstemål for det antal lærere, der skal have en sådan særlig uddannelse.
- Oprettelse af netværk for skoler og »arbejdsmiljøambassadører«:
 - med henblik på at holde det øvrige personale ajour — et problem, som skolerne ofte kæmper med
 - med henblik på at dele og udveksle erfaringer.
- Samarbejde med og inddragelse af en lang række interessenter som f.eks.:
 - uddannelsesmyndigheder, læseplansudvalg og institutioner, der uddanner fremtidige lærere
 - andre organisationer på områder, der kan have forbindelse med den her omhandlede risikouddannelse (sundhedsundervisere, organer inden for ulykkesforebyggelse og trafikikkerhed, idrætsorganisationer)
 - læreres faglige organisationer og fagforeninger.
- Identificering af synergier og måder at undervise lærere på med mindst mulig forstyrrelse.

- Kombination af fremmøde- og fjernundervisning
- Optimering af traditionelt og multimediebaseret læringsmiljø
- Kombination af selvstudium og traditionel undervisning
- Udvikling af kompetencer baseret på faglig ekspertise

- At yde skoler specifik støtte og information og give dem redskaber til at skabe et sikkert og sundt lærings- og arbejdsmiljø, så sundheds- og sikkerhedsspørgsmål betragtes som værende af central betydning for både lærere og elever.

Fastlæggelse af læringsmål

For at kunne diskutere en uddannelsesstrategi med andre, f.eks. uddannelsesmyndigheder eller lærerseminarier, er det vigtigt at gøre sig klart, hvilke læringsmål der skal indarbejdes i den pågældende uddannelse. Med udgangspunkt i eksemplerne i casestudiet kunne læringsmålene for undervisning af alle lærere inden for den almindelige undervisning i folkeskoler og på gymnasieniveau være koncentreret omkring:

- at opnå den viden og de færdigheder, der skal til for at kunne indarbejde risikouddannelse i det daglige undervisningsarbejde
- at tilegne sig grundlæggende holdninger og viden vedrørende ens eget arbejdsmiljø — dvs. arbejdsmiljøet på skolen
- at erhverve den viden og de færdigheder, der skal til for at kunne yde et positivt bidrag til ens eget og andres arbejdsmiljø på skolen.

Tilvejebringelse af relevante og hensigtsmæssige undervisningsmidler

I tidligere EU-OSHA-rapporter om integration af arbejdsmiljøspørgsmål i undervisningen blev det også påpeget, at der var behov for at udvikle relevante undervisningsmidler og stille dem til rådighed for skoler og uddannelsesinstitutioner for at støtte en strategi for integration af risikouddannelse i undervisningen. Det samme behov gør sig gældende for uddannelsen af lærere. Casestudierne antyder, at man ved fastlæggelsen af en strategi for uddannelse af lærere bør se på en række forskellige ressourcer og metoder, der kan anvendes i forbindelse med denne uddannelse.

Der kan bl.a. være tale om følgende undervisningsmidler:

- pjecer for nyuddannede lærere
- pjecer for lærere, der starter på en ny arbejdsplads
- undervisningspakker for forelæsere
- materialer til undervisning af lærere, så de kan undervise efter kaskademodellen
- materialer for lærere, så de kan instruere og undervise andre lærere efter kaskademodellen
- selvforklarende materialer til brug for elever i klasselokalet.

Der kan bl.a. være tale om følgende undervisningsmetoder og undervisningsformer:

- Forskellige muligheder for selvstudium, specielt e-læring og/eller læring ved hjælp af interaktive cd-rommer.
- Blandet undervisning — en kombination af online fjernundervisning og tilstedeværelsesundervisning, f.eks. i form af workshopper.
- Aktive undervisningsmetoder, hvor lærere anvender deres egen viden — særlig vigtig, da det vil være den undervisningsmetode, der skal anvendes over for eleverne i klasselokalet.
- Ligesom inden for andre faglige uddannelser skal der i kurser for nyuddannede lærere henvises til lærernes eget arbejdsmiljø.
- Læreruddannelsen skal klart sammenkædes med og pege frem mod gennemførelsen af læseplanen.

Blandt de øvrige uddannelsesspørgsmål kan nævnes:

- diskutere læreres uddannelsesbehov i forbindelse med afprøvning af undervisningsmaterialer til brug i klassen

- se på mulighederne i forbindelse med forskellige former for grunduddannelse, f.eks. i relation til sundhedsuddannelse, uddannelse i trafikikkerhed, uddannelse i idræt og risikouddannelse
- undersøge, hvorledes lærere kan bibringes den grundlæggende viden og de nødvendige færdigheder på kortest mulig tid
- sammenkæde uddannelse på dette område med de pågældende læreres karriereudvikling gennem udstedelse af beviser og certifikater og anerkendelse af erhvervede arbejdsmiljøfærdigheder etc.
- yde skolerne yderligere støtte i forbindelse med risikovurderinger og styring af arbejdsmiljøet
- inkludere evaluering af projekter og af uddannelsesprogrammer og -metoder.

- Irlands Health and Safety Authority (sundheds- og sikkerhedsmyndighed) har bl.a. anvendt: e-læring (af generel art for skoleledere og lærere i sprog og almene fag, af specifik art for lærere i tekniske og naturvidenskabelige fag), online sommerkurser for folkeskolelærere, undervisningsmaterialer for lærere til brug i klassen, e-læring for studerende, arrangementer og konkurrencer samt endelig vejledning og støtte til styring af arbejdsmiljøet på skoler.
- Blandt Danmarks initiativer kan nævnes etablering af et netværk af lærere, der er udpeget til »arbejdsmiljøambassadører« på skolerne, og skræddersyede kurser for lærere, der underviser på forskellige niveauer.
- I Polen er lærerne blevet inddraget i planlægningen af en landsdækkende kunstkonkurrence om arbejdsmiljø, der skal være med til at udvikle deres viden.
- Finland har sat sig som mål, at der på hver skole skal være to lærere med træning i sundhedsuddannelse, hvori emnet velfærd på arbejdspladsen skal indgå.
- Tyske projekter drejer sig bl.a. om multimedieundervisning for fjernundervisere og partnerskaber med idrætsorganisationer om udvikling af uddannelsesforløb for lærere inden for højrisikoidræt.
- I USA anvendes en tretimers workshop til at uddanne lærere i at afholde arbejdsmiljøkurser for studerende.

Yderligere oplysninger

Rapporten findes på engelsk på EU-OSHA's websted:

http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachers-training-risk-education_TE3111358ENN/view

Dette faktablad foreligger på 24 sprog på følgende websted:

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

EU-OSHA's integration af arbejdsmiljø på uddannelseswebsteder:

<http://osha.europa.eu/en/topics/osheducation>

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, SPANIEN

Tlf. +34 944794360, fax +34 944794383

E-post: information@osha.europa.eu

© Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur. Gengivelse med kildeangivelse er tilladt.

Printed in Belgium, 2012